

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Tư, ngày 27/08/2025.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 176: Biết sám hối, biết liêm sỉ là vô cùng quan trọng

Người xưa nói: *“Con người không phải là Thánh Hiền thì ai mà không có lỗi. Có lỗi mà biết nhận ra và sửa đổi lỗi lầm thì còn gì tốt bằng”*. Chúng ta là phàm phu với đầy rẫy tập khí phiền não, nhất là trong thế gian các duyên xấu ác đang dẫn dắt chúng ta rất nhiều, cho nên chỉ cần một chút sơ hở là phạm phải sai lầm rồi. Tuy nhiên, đã phạm mà biết tích cực sửa đổi thì người có thể làm được như thế là người giác ngộ.

Rửa tội không phải là tạo tội rồi rửa tội là hết tội. Rửa tội là hồi đầu, sám hối, biết lỗi, sửa lỗi, không phạm sai lầm đã phạm. Lỗi đã phạm mà phạm lại, rồi sám hối, rồi lại phạm thì đó không phải là sám hối hay rửa tội. Một người làm những sự việc sai lầm mà không nhận ra sai lầm và tâm vẫn bình an thì người đó còn có thể cứu được không? Thậm chí Hòa Thượng nói, có người chịu sự phê bình từ bên ngoài nhưng họ lại không thềm nghe. Vậy thì hết cách!

Một người phê bình chúng ta là chúng ta phải phản tỉnh, hai người phê bình thì độ phản tỉnh phải tăng gấp đôi, và ba người phê bình thì chúng ta phải tăng mức độ phản tỉnh lên toàn diện. Huống hồ, ai cũng phê bình chúng ta thì chúng ta phải hết sức khẩn trương mà ai cầu để sám hối tức là phải đi thưa thỉnh để được mọi người chỉ lỗi cho mình.

Hòa Thượng nói: *“Một người mà không biết hổ thẹn, không biết hối lỗi thì đó là đại phiền não.”* Mỗi chúng ta hầu như đều có vướng mắc vào điều này. Không có việc thì thôi, hễ có việc là tập khí xấu ác của chúng ta trỗi dậy. Người bất tài vô dụng, phá hoại cũng có trạng thái ngạo mạn, đó là ty thượng mạn. Người làm được việc thì có trạng thái kiêu ngạo, hống hách, cho rằng không ai bằng mình, đó là tăng thượng mạn. Đại phiền não này mỗi chúng ta đều có rất nhiều. Chúng ta nên ngày ngày sám hối phản tỉnh.

Tôi vô cùng xúc động trước lời sám hối, ai cầu trước Phật A Di Đà, của một vị cư sĩ vãng sanh là: *“Nguyện cho con mỗi ngày thấy được lỗi lầm của mình mà không thấy lỗi người.”* Nhận biết được lỗi lầm thì không làm việc sai trái, nhờ đó mà không tạo tội nghiệp. Hòa Thượng nói: *“Một đại đức Tịnh Tông của chúng ta là Pháp sư Ấn Quang có một biệt hiệu là Tàm Quý Tăng. Trong Bách Pháp Minh Môn Luận, có 11 thiện pháp thì tàm quý chính là thiện pháp”*. Tàm quý là sám hối hổ thẹn.

Một người phạm lỗi mà không nhận ra, lại không tiếp nhận sự chỉ lỗi, luôn cho mình là đúng còn tất cả góp ý của mọi người đều sai, thì người này đã sai rồi! Không thể nào tất cả mọi người đều là sai hết. Tất cả mọi người đều nói về một việc của mình thì chắc hẳn là mình đang sai. Nếu mình cứ khẳng định cho rằng mọi người sai chỉ có mình ta là đúng thì đây là đại phiền não, sẽ chướng ngại chúng ta trên mọi phương diện. Ngay đến Phật Bồ Tát cũng không cho rằng các Ngài là đúng!

Cho nên người xưa khi làm việc sai lầm, các Ngài rất xấu hổ. Chính vì sự phản tỉnh này mà các Ngài không bao giờ lặp lại lỗi cũ, vì trong tâm luôn ở trạng thái áy náy, bất an. Chúng ta ngày nay thì sao? Làm sai những không áy náy, không bất an. Thế gian ngày nay, người ta sẵn sàng làm ra thuốc giả, sữa giả, gạo giả chỉ có lấy tiền là thật. Họ tưởng rằng có thể lấy tiền trên sự đau khổ của người khác, nào ngờ đâu, nay họ phải ở trong lao ngục, khổ đến cùng tận. Dầu cho họ muốn trở thành người bình dân trong một chòi tranh bên mảnh vườn nhỏ, sống đời thanh đạm thì cũng không còn được nữa. Con người cần có lương tâm, thế mà lương tâm của họ đã mất. Họ ăn chơi xa xỉ phung phí trên nỗi đau của người khác. Họ làm sai mà vẫn không có một chút bất an.

Hôm trước có một học trò sám hối với tôi rằng khi đưa tằm cho tôi thiếu cung kính nên cảm thấy áy náy. Đây là sự phản tỉnh từ việc nhỏ, sự phản tỉnh của chú khiến bản thân tôi được nhắc nhở. Chúng ta đối với trường bối và hậu bối của mình có được tâm cung kính hay không? Thế gian sai lầm khi *“thượng đội, hạ đạp”*. Hòa Thượng nói: ***“Sám hối là một thiện pháp, thiện pháp này sẽ giúp chúng ta thành tựu được đạo nghiệp, chứ không phải thiện trong thiện và ác đối đãi nhau. Biết sám hối thì không bao giờ phạm phải lỗi lầm đã phạm. Cái gì gọi là tâm? Ý nghĩa của tâm là gì? Là khi làm sai một sự việc gì rồi thì trong tâm rất áy náy.”*** Sự áy náy này, thế gian gọi là lương tâm cắn rứt. Người thế gian thường nói với nhau rằng lương tâm của con người ngày nay không còn hay lương tâm không bằng lương tháng.

Một tài xế vừa vào nghề, anh ta điều khiển một chiếc xe Méc-xe-đéc phục vụ một lãnh đạo nữ. Anh ta đã gỡ bộ lốp chiếc xe Méc-xe-đéc của bà chủ để lấy mấy trăm triệu. Về sau người ta truy tìm được và thu hồi bộ lốp. Người mua bộ lốp đó mất trắng tiền và phải đối mặt với lao lý còn người tài xế thì bị bắt. Chỉ vì chút lợi mà họ dám làm, thậm chí có người làm sai khiến cả nước biết, cả thế giới biết, họ cũng không thấy làm sao. Người như thế không biết xấu hổ! Đừng tưởng đó là ai, mỗi chúng ta đây, khi làm việc sai lầm, cả thế gian này biết mà cũng chưa giác ngộ, chưa phản tỉnh!

Người không biết hổ thẹn thì sai lầm nào cũng dám làm. Người biết hổ thẹn thì sao? Thì họ sẽ không dám làm việc xấu, việc sai. Cho nên tất cả phải hết sức cẩn trọng. Mỗi lần làm sai thì lương tâm bị cắn rứt, trong lòng luôn cảm thấy bất an. Thế gian này, mỗi người chỉ cần có một chút *“tâm”* này thôi thì thế gian đẹp biết mấy. Người ta kéo dây điện cho một ngôi làng, vậy mà kẻ cắp đã cắt dây điện lấy đồng để bán lấy tiền. Cả làng không có điện. Họ đã tạo ra bao nhiêu là tội!

Hòa Thượng nói: ***“Quý là gì? Quý là khó chịu, là lương tâm cắn rứt, sẽ không dám làm những việc sai nữa. Đây là có tâm có quý. Nếu con người không có tâm có quý thì mọi người thử nghĩ xem có nghiêm trọng không?”*** Chúng ta không có tâm có quý, không biết xấu hổ thì chúng ta sẽ bất chấp mà gây ra mọi hành động tạo tác. Người có tâm hổ thẹn thì cho dù có lợi đến đâu đi nữa cũng không dám làm bởi họ biết rằng một khi đã làm thì sẽ luôn luôn cảm thấy bất an, lương tâm sẽ luôn luôn giằng xé. Cho nên trong Đệ Tử Quy dạy chúng ta: ***“Dùng đồ người cần mượn rõ. Nếu không hỏi tức là trộm”***. Có nhiều người dùng đồ người không cần hỏi, dùng rồi thậm chí không trả, nếu có trả thì đồ đạc không còn nguyên trạng. Đây là tập khí xấu ác của chúng ta.

Hòa Thượng chỉ dạy về chữ sám hối là biết hổ thẹn, biết cải lỗi, đã ăn năn hối lỗi rồi thì nhất định không phạm phải sai lầm. Tuy nhiên, chúng ta lại luôn ở trạng thái ***“Ngựa quen đường cũ”***, phạm lỗi rồi nhận lỗi, nhận lỗi rồi lại tái phạm. Hòa Thượng nói: ***“Chúng ta phải biết liêm sỉ”***. Chữ ***“sĩ diện”*** là gì? Chúng ta học Phật pháp, học chuẩn mực Thánh Hiền là đại diện cho Phật pháp, đại diện cho Thánh Hiền. Chúng ta là người Việt Nam mà ra nước ngoài là đại diện cho quốc gia, dân tộc Việt Nam. Nếu chúng ta làm ra hành động xấu thì sẽ nhận sự chê cười đối với người Việt Nam. Nếu chúng ta làm ra hành động tốt thì sẽ nhận sự yêu mến dành cho dân tộc mình.

Hòa Thượng nói: ***“Thánh nhân thế gian và xuất thế gian đều xem trọng hai chữ “tri sỉ”. Quảng Trọng từng nói: “Lễ Nghĩa Liêm Sỉ- bốn điều giữ gìn, bao bọc, bảo hộ cho quốc gia”. Nếu bốn điều này mà không tốt thì quốc gia đó sẽ bị suy thoái! Tham ô chính là chẳng biết liêm. Không biết sỉ là không biết hổ thẹn.”***

Một người máy rô bốt toàn là sắt thép, nhựa, thiết bị vi tính nhưng chúng ta lắp đặt cho nó biết nói: ***“Xin chào! Tôi có thể giúp gì cho bạn không?”*** Còn con người thì sao? Đôi khi là lời nói năng thiếu lễ, không có trên dưới, không có tôn ti trật tự, không có phép tắc. Con người ngày nay dễ dàng lấy đồ của người khác, nơi nào lấy được là họ cứ lấy. Hễ có phát sinh mua bán là người bán hàng thường hỏi về việc kê hóa đơn. Cho nên thế gian này không biết hổ, không biết thẹn, không biết sỉ.

Người xưa từng nói rằng Lễ Nghĩa Liêm Sỉ là bốn điều giữ gìn, bao bọc, bảo hộ cho quốc gia, do đó chúng ta phải đưa việc này vào giáo dục gia đình, giáo dục học đường. Trong gia đình, cha mẹ làm ra tấm gương cho con cái. Tuy nhiên, có nhiều gia đình kiếm tiền quá dễ dàng nên cha mẹ tiêu xài phung phí và con cái cũng bắt chước. Hòa Thượng nói: ***“Con người mà chẳng biết lễ, chẳng biết nghĩa, chẳng biết liêm, chẳng biết sỉ thì thử nghĩ mà xem chúng ta có dám gần gũi, kết thân với con người đó không?”***

Ở thế gian có câu: ***“Chọn mặt gửi vàng”*** nghĩa là có gửi vàng cho ai giữ hộ cũng phải xem người đó có tham không? Hay chúng ta muốn ủy thác một việc gì đó, dù nhỏ nhất cũng phải chọn một người có tín nhiệm. Tất cả những việc chúng ta nhận sự ủy thác của người, chúng ta cũng phải làm một cách tốt đẹp nhất. Đó là chữ tín của chính

mình. Thế gian có câu: “*Nhân bất tín bất lập*” - ở thế gian mà không có chữ tín cũng không thể đứng được. Trên Kinh Hoa Nghiêm Phật nói: “*Tín là cội nguồn, là mẹ đẻ của mọi nguồn công đức*”.

Chúng ta học Phật pháp cũng bắt đầu từ chữ tin trong “*Tín Giải Hành Chứng*”. Tín rồi thì phải hiểu, hiểu rồi thì phải làm, làm để chứng thực cho cái hiểu và có kết quả. Kết quả là sự chứng thực cho cách làm của chúng ta đúng. Từng tầng từng tầng như vậy đều bắt đầu từ chữ tin. Chúng ta niệm Phật được tổ sư đại đức dạy bảo rằng có ba tư lương về Tịnh Độ chính là “*Tín Nguyện Hạnh*” – tin sâu, nguyện thiết, hành miên mật.

Hằng ngày chúng ta xem trọng nhiều việc nhưng lại bỏ qua những việc cơ bản. Người xưa dạy rằng: “*Tri sĩ cận hồ dũng*”. Hòa Thượng nói: “***Nếu như chúng ta biết được sự sỉ nhục, biết được sai lầm thì chúng ta mới có thể phấn đấu, dũng mãnh, tinh tấn. Đây là một điều trong đức mục quan trọng để chúng ta tu hành. Trong xã hội này, điều quan trọng nhất cần đối trị là gì? Là phải biết hổ, biết thẹn (biết sỉ). Nếu mỗi người đều biết sỉ, đều có tâm hổ thẹn thì nhất định người đó sẽ được cứu. Chính mình được cứu thì chắc chắn những người xung quanh mình cũng sẽ được cứu.***”

Chữ “*cứu*” ở đây nghĩa là người đó nhất định sẽ có thành tựu. Chính mình được cứu thì cộng đồng xung quanh chúng ta sẽ được cứu vì chúng ta làm được nhiều việc lợi ích cho nhiều người. Trong bài học hôm nay, Hòa Thượng nói đến “*Tâm Quý*” và “*Tri Sĩ*”, hai đức mục này vô cùng quan trọng trong sự tu hành. Ở thế gian, con người làm tốt hai mục này cũng sẽ giúp ích được không ít người.

Trong một gia đình, trong một đoàn thể, nếu có thể làm tốt được tánh đức Lễ Nghĩa Liêm Sỉ-bốn điều giữ gìn, bao bọc, bảo hộ cho quốc gia như người xưa chỉ dạy, thì gia đình đó, đoàn thể đó sẽ rất tốt. Vì sao? Vì chẳng ai có ý niệm lấy của công làm của riêng. Lấy của chung làm của riêng là đại họa, bất hòa giữa người với người cũng từ đây mà sinh khởi. Người thế gian có thể lấy được của công thì tùy tiện lấy làm của riêng, người không lấy được thì sinh ra ganh ghét, oán hận.

Con người ngày nay làm việc sai lầm mà không phản tỉnh, không có chút lo lắng nào! Đây là điều đáng sợ! Người biết xấu hổ, biết bất an mới có cơ hội thay đổi, tự làm mới. Không phải ai bước vào tu hành cũng biết dụng tâm, cho nên điều quan trọng là dụng tâm gì để công phu tu hành? Không biết lỗi, không sửa lỗi, không biết hổ thẹn khi phạm sai lầm mà công phu niệm Phật thì dù niệm nhiều đến mấy đi chăng nữa cũng không có kết quả tốt.

Có người nói với tôi rằng làm sao để bớt lỗi lầm. Rất dễ dàng! Đó là đừng ngồi đó chờ có lỗi để đi sửa lỗi mà hãy tích cực dành thời gian làm các việc lợi ích cho người thì sẽ không còn thời gian làm việc cho mình. Cứ xả thân hy sinh phụng hiến, mỗi ngày

đều mệt mỏi vì việc của người thì không còn rảnh thời gian nghĩ về việc của mình. Nếu ngồi đó tìm lỗi, sửa lỗi sẽ mất thời gian. Hãy dùng thời gian đó làm các việc lợi ích cho người. Khi làm nhiều việc lợi ích cho người, việc của mình sẽ ít đi, thì lỗi lầm cũng ít đi!

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!